

С. АНТОЉАК

Ф У Р К А

(МЕСТО НА БЕЗМИЛОСНО ПРЕСМЕТУВАЊЕ СО САМУИЛОВИТЕ ВОЈНИЦИ)

1.

Како места на ужасната свирепост над војниците на цар Самуил, по недатираната народна традиција, се означени денешните села: Слепче¹⁾ и Водоча²⁾, што може или не може да биде.

Но покрај овие топоними постои и денешното село Фурка³⁾ во близината на Нов Дојран.

Имено, премногу е познато дека цар Василиј II, по победата кај Беласица над цар Самуил и неговата армија, крваво и безмилосно се пресметал со заробените припадници на неговата војска.

Сpreма повеќе стари византиски писатели, како што се Скилица и Зонар, Василиј II по тој случај заробил околу 15.000 Самуилови војници, на кои дал да им се извадат очите, а пак на секоја стотица на овие бедници ставал по еден едноок војник како нивни водач⁴⁾.

Меѓутоа, во минијатурниот бугарски превод на Манасиевиот летопис, настанат и украсен во минијатури(о. 1344—1345 година), Василиј II е претставен со мала брада како држи три знамиња и долго копје, а одзади него се нацртани карпести планини додека на земјата лежат исечени глави и тела⁵⁾. Но и овој спореден извор не ни укажува на расветлувањето на топонимот каде се одвивала таа крвава драма на победената Самуилова војска.

¹⁾ Има две вакви истоимени места, од кои првото се наоѓа во бив. општина Костинци, а другото во истоимената бив. општина Слепче.

²⁾ Надлежна општина Струмица.

³⁾ Припаѓа под Нови Дојран и има своја пошта (Гл. Именик на населените места у Федеративној Народној Републици Југославији, Београд 1951, 183).

⁴⁾ С. Антољак, Самуиловата држава, Скопје 1969, 69, 70, 139, 140.

⁵⁾ И. Дујчев, Минијатуре Манасијевог летописа, Софија — Београд 1965; С. Антољак, о. с., 159, бел. 681.

2.

Пред да се решиме нешто да кажеме во поглед на локалитетот каде се одиграла таа сцена да погледаме, најнапред, какво значење има топонимот Фурка во грчкиот јазик.

„Фурка“⁶⁾, т. е. Фурка⁷⁾, на италијански значи „forca“⁸⁾, латински *patibulum*⁹⁾ или италијанското „*patibole*“¹⁰⁾, т. е. губилиште, бесилка и специјален начин на тортура на осудените на смрт со бесење. Инаку, овој израз го среќаваме и во т. н. „*Chronicon Vulturense*“ која ја составил на латински јазик монахот Иван. Во неа, по повод набројувањето на некои работи после 782 година, стои и ваков пасус: „... usque in via Antiqua, usque furca Deolaci... usque furca Ursuli...“¹¹⁾ што овде, според смислата на зборовите, може само да значи: премин, теснина, клисура и ништо друго.

3.

Кога ќе го сумираме сето ова, тогаш можеме да го заклучиме следново:

а. Топонимите Слечче и Водоча по своето настанување се називи од подоцнежен датум од топонимот Фурка;

б. Токму тоа докажува и изразот Слечче кој се наоѓа како локалитет на две места;

в. Исто така и самите називи Слечче и Водоча, кои се наоѓаат во извесна оддалеченост, ако се земе предвид народната традиција која зборува за ослепувањето на Самуиловите војници, тоа поправо обессилува. Имено, врз основа на изворите е јасно дека овој страшен акт не би можел да биде извршен истовремено на тие две места, поправо три, туку само на едно место, како што го пишуваат и потврдуваат Скилица, Зонара и други.

⁶⁾ Du Cange, *Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis I—II*, Graz 1958, 1619.

⁷⁾ Furca, ae f., forca, forcone (a due punte)... B)strumento di martirio per gli schiavi (delle forma di un \wedge) che premeva la nuca e le spalle, mentre le mani erano legate alle estremità dei due pali, forca patibolo... Σ (passo, stretta, gola della forma di un V), furcae Candinae... (Ferruchio Calonghi, *Dizionario latino-italiano*, Torino 1964, 1177). Но „Furca (val. furca, it forca, francog. fourche, hisp. horca)“ значи и „*vocabula theotisca barg, barge, quae horreum quoddam apertis lateribus significant*“ (*Thesaurus linguae latinae VI*, Lipsiae 1912—1926, 1610). На хрватскиот пак јазик „Furka е големо валчесто парче дрво“ (*Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU III Zagreb 1887—1891*, 80).

⁸⁾ vile, вјемала (M. Deanović, *Talijansko-hrvatski rječnik*, Zagreb 1942, 255).

⁹⁾ Patibulum, strumenti di tortura per gli schiavi e i malfattori, specie di forca posta al collo del paziente, le cui mani si legarono od inchiodavano alle due estremita. Con questo strumento addosso, con individuo destinato alla morte sulla croce, veniva condotto al luogo del supplizio e tirato in alto sul palo (crux), dimidoché il patibulum, quando era inchiodato al palo, formava la traversa della croce patibolo, forca (Ferruchio Calonghi, o. c., 1971).

¹⁰⁾ M. Deanović, o. c., 488.

¹¹⁾ *Chronicon Vulturense del Monaco Giovanni*, a cura di Vincenzo Federici, vol. I, Roma 1925, 197.

г. Според тоа, ни останува како најсигурен топонимот Фурка. Тој се чува и денес во називот на истоименото село, кое лежи во рамнина и веќе поради својата географска положба не може никако да биде и да значи — теснина, клисура, премин и слично;

д. Значи, овој локалитет постанал од грчкиот назив како одамнашен знак во сеќавањата за масовните пресметувања на царот Василиј II со беспомошните заробеници;

ѓ. Дека тоа би можело да биде така, потврдува и веќе споменатиот илустриран Манасиевски летопис, каде на една минијатура пред стрмните планини се гледаат отсечени глави и тела, а на местото на тој крвав дел одговара поправо топонимот Фурка.

е. Значи, нашето мислење е дека на местото Фурка тој исти цар помал дел од тие несреќници, по специјално спроведената тортура, ги побил и ги испообесил, а најмногу ослепел и така осакатени ги испратил на својот долгогодишен смртен непријател царот Самуил во Прилеп.